

MEŞK SYSTEM İN TURKİSH MUSIC

Yılmaz KAHYAOĞLU*¹

*Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü

Abstract

In this study, a system called "Meşk " is addressed and exercised by the survey technique within descriptive research methods where it is a way of convection from generation to generation in Turkish music from the 16th century till modern day. The "Meşk" system in Turkish music is formed within the concepts of repetition and imitation and it is a teaching and learning procedure that belongs to the master-apprentice relationship. The music composition is rehearsed to the apprentice as a whole or a part of a piece by the master. By this way the composition is stored in the memory of the apprentice. This is why the apprentice's music memory should be substantial in the Meşk system. This "Meşk" system is not only belongs to theoral compositions in music but also belongs to the instrumental compositions through teaching and learning. As an act, to do "Meşk" is the reading of the composition between master and apprentice. In this system, the main purpose is to transfer therepertoire to the next generations. Meşk system is not very common in modern day however in both Turkish music and also Western music is in use.

Key Words: Turkish Music, Meşk System, Style, Genre.

TÜRK MÜZİĞİNDE MEŞK SİSTEMİ

Özet

Bu çalışmada Türk müziğinde 16. Yüzyıldan beri nesilden nesile bir aktarım yöntemi olarak gelmiş olan Meşk sistemi konusu ele alınmış olup, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama (Survey) tekniği ile yürütülmüştür. Türk müziğinde Meşk sistemi tekrar ve taklit üzerine kuruludur ve usta çırak ilişkili bir öğrenme ve öğretme yöntemidir. Müzik eseri ya bölüm ya da bir bütün olarak öğrenciye hoca tarafından defalarca tekrar ettirilir, böylelikle eser de öğrencinin hafızasına yerleşmiş olur. Bu yüzden meşk alacak öğrencinin müzik hafızasının çok iyi olması önem taşır. Meşk yalnızca Türk müziğinde sözlü eserler için değil, aynı zamanda saz müziğinde de geçerli bir öğrenme ve öğretme yöntemidir. Meşk etmek, bir hoca ve bir öğrenci ile beraber bütün özellikleriyle eser geçmektir. Bu sistemde hedef repertuarları meşk zincirinin diğer halkalarına intikalini, aktarımını sağlamaktır. Meşk sistemi eskisi gibi olmasa da günümüzde hem Türk Müziğinde hem de az da olsa Batı müziğinde kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Müziği, Meşk Sistemi, Tavır, Üslup.

I-Giriş

Türk müziği repertuarının çok eski zamanlardan beri hiç unutulmadan ve kesilmeden günümüze taşınmasında şüphesiz en etkili yöntem meşk sistemidir. Bir bütün olarak eserin ezberlenmesi, müzik hafızasının öneminin ön planda olması, bu sistemde büyük önem taşımaktadır. Bir eseri usul vurarak ve eserin sözlerini özümseyerek ezbere okumak, onun hafızalara daha iyi yerleşmesini sağlar.

Türk Müziğinin önemli bestecileri ve eğitimcileri, Türk müziğinin gerçek duygusunun ancak dinleyerek, meşk ederek ve eser ezberleyerek elde edilebileceğini ifade ederlerken, bu alanda oluşturulacak materyallerde (metotlar, etütler, alıştırma vb.) bu konunun da ayrıca vurgulanması gerektiğini ve sadece metotla çalışmanın Türk Müziği eğitiminde yeterli olamayacağını belirtmektedirler.

Türk Müziği ses sisteminin farklı olması ve üslup, tavır ve taksim gibi Türk müziğine özgü unsurlardan dolayı, Türk Müziğinin aktarımında bugün kullandığımız notanın yanı sıra mutlaka gelenekten gelen meşk sistemini de kullanmalıyız.

¹ Sorumlu Yazar E-posta: yilmazk@atauni.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.942571

Sözlü müziğimizin yanı sıra, Türk müziği eğitimi yapılan konservatuar ve fakültelere bakıldığında, Batıdan bize geçen çalgılara ait yerli ve yabancı öğretim materyalleri bulunmasına karşılık, yerli çalgılarımıza ait materyallerin bulunmadığı, mevcut olanların da birbirlerinden farklı yol ve teknikler izlediği görülmektedir. Her ne kadar çalgı için yeterli metotlar yazılsa da mutlaka öğrencinin üslup, tarz ve taksim gibi Türk müziğine özgü unsurlardan dolayı üstadı dinlemesi, görmesi ve birebir üstatından meşk etmesi gerekmektedir.

Günümüzde bir eseri notadan öğrenmek kolay olsa da Batı müziği nota sistemi Türk müziğini ifade açısından kesinlikle yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle yeni hazırlanacak Türk müziği öğretim materyalleri kapsamına alınacak repertuarın teknik ve içerik yapısı, Türk müziği eğitiminde de üzerinde önemle durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

II. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türk müziğinde meşk sisteminin geçmişten günümüze kadar kullanılır olduğundan hareketle, söz konusu sistemin günümüzde eser geçme yöntemlerine ve öğrenme ünitelerine nasıl etki ettiğinin tespiti ve bu tespitten hareketle, gerekli materyal ve yöntemler için çeşitli ipuçları oluşturabilmek ve gelenekten gelen bu sistemi günümüzde de Batı notasının yanında kullanılabilir hale getirmektir. Ayrıca bu sistemin, gelecek kuşaklara da intikalini sağlamak açısından sürdürülebilirliği önemlidir.

III. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, "Betimsel Araştırma" yöntemlerinden "Tarama (Survey)" tekniği ile yürütülmüştür. (Karakaya, 2009: 59). Bu teknikte araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir şekilde gözleyip belirleyebilmektir. (Karasar, 2005: 77). Tarama tekniği ile mevcut durum aynı şekilde betimlenmeye çalışılmış ve verilerin elde edilmesi için literatür tarama, içerik analizi kullanılmıştır.

IV. Bulgular ve Yorum

Meşk sistemi günümüzde gerek ses gerekse çalgı eğitiminde birebir eskisi gibi teferruatlı olmasa da hala nota sistemi ile beraber uygulanmaktadır. "Bundan seksen doksan yıl öncesine kadar geleneksel Osmanlı/Türk musikisinin öğretimi ve aktarımı bütünüyle meşk adı verilen usule dayanırdı. Hem ses veya saz öğrenimi hem de öğrencilerin bir eser dağarcığı edinmeleri meşk etmekle gerçekleşirdi. Meşk, musiki dünyasının hat sanatından ödünç aldığı "yazı örneği", "yazı alıştırması" ya da "yazı karalaması" anlamına gelen bir terimdir" (Behar, 1998: 12).

Daha sonraları meşk kelimesi hat sanatından daha fazlaca müzik sanatında kullanılmaya başlanmış ve günümüzde hat sanatından çok müzik sanatı ile anılmaktadır.

Türk müziğinde "üslup ve tavrın oluşturulmasında en önemli etken, bugün maalesef terk edilme aşamasına kadar gelmiş olan, meşktir" (Cevher, 2015: 1).

Türk müziği repertuarının çok eski zamanlardan beri hiç unutulmadan ve kesilmeden günümüze taşınmasında şüphesiz en etkili yöntem meşk sistemidir. Bir bütün olarak eserin ezberlenmesi, müzik hafızasının öneminin ön planda olması, bu sistemde büyük önem taşımaktadır. Bir eseri usul vurarak ve eserin sözlerini özümseyerek ezbere okumak, onun hafızalara daha iyi yerleşmesini sağlar.

Meşk sistemi, "sakıncalarına rağmen özellikle Türk Musikisinin yapısına uygun icranın gerçekleşmesini sağlayan bir eğitim biçimidir" (Gerçek, 2008: 152).

"Meşk, hem bütünsel bir eğitim sistemi hem de musiki dünyasının iç dayanışma ve tutarlılığını sağlayan bir tür harç, bu dünya içerisinde pratik olduğu kadar sembolik işlevlerde yerine getiren bir roldür. Ali Ufki Bey, meşkhane de sarayoglanları ve üstadların karşı karşıya oturup usul vurarak meşk ettiklerini belirttikten sonra; "bir şey besteleyeceğin zaman usul vurarak oku ve bu usülle okurken (eseri) ezberine alabilir ve sonra da yazabilirsin" biçimindeki tavsiyesi ile bir bakıma kendisi gibi yazmasını bilen, yani müziği yazan (besteleyen) biri dahi olsa, önce eseri ezbere almasını önermesi çok ilginçtir" (Behar, 1992: 14).

"Musiki de meşk, bir üstat tarafından musiki parçasının tedricen çalınması ve okunması suretiyle talebeye öğretilmesi ve talebe tarafından öğrenilmesi demektir. Türk musikisinde notanın kullanılmadığı zamanlarda

meşkin ehemmiyeti barizdir. Bazı üstatların ev ve konaklarından başka, Mevlevihaneler ve diğer tekkeler, saraylardaki musiki daireleri, Enderun musiki mektebi, askeri mehter haneler vs. hep musiki meşk hanesi halinde idi. Meşk bazı üstatlar tarafından zincirleme olarak devam ettirilir ve bu suretle muayyen bazı üsluplar asırlarca sonraya intikal edebildiği gibi, musiki eserleri de hafızadan hafızaya geçmek suretiyle unutulmaktan muhafaza olunurdu; bugün malik bulunduğumuz Türk musikisi eserlerinin çok büyük bir kısmı, bu suretle zamanımıza kadar gelmiş bulunmaktadır” (Öztuna, 1952: 9).

Hem sözlü hem de çalgı müziğimizde meşk edilerek öğrenilen ya da öğretilen eserler sonucu mutlaka bir tavır ve üslup söz konusu ortaya çıkar. Tavır; saz ve söz için daha çok duruş, davranış ve huy gibi anlamlar taşır.

Üslup ise, “bir eseri güftesine uygun bir ifade tarzı ile bestelendiği makamın özelliklerine uygun olarak, usul ve formunu bozmadan ve de bestekârın estetik anlayışına saygılı kalma kaydı ile kendi estetik anlayışını da katarak icra etmek olarak tanımlanabilir” (Beşiroğlu, 1997:137).

Meşk zincirinin önemli halkalarından biri olan “Dr. Alaeddin Yavaşca, geleneklerden yola çıkarak gelenekleri aşar, onların sunduğu müzikal mirası yine onların sesleri, müzikal imgeleri, sembolizm ve lirizmiyle birlikte işleyerek yeni eserler üretir. Yavaşca, gelenekten yararlanma bağlamında hem geleneği reddeden, hem de geleneği aynen tekrar eden bestekârların karşısında bir yeredir. Yavaşca, geleneğe yaslanan, ondan beslenen bir bestekâr olmasına rağmen, onu tekrarlayıp çoğaltmaz, yeniden üretir. Gelenek onun şiirinin beslenme kaynaklarından birisi, beklide en önemlisidir. O, geleneği zihnen ve işitsel düzeyde temellük ederek eserlerini verir. Yeni bir eserin yaratılmasıyla olan şey, aynı zamanda, o eserden önce gelen bütün sanat eserlerini de ilgilendirir” (Feyzioğlu, 2018: 202).

Meşk alan öğrenci hocasından genel manada çok şey öğrenir, “Musikimize Meşk yoluyla üstadından, hocasından bilmediği eseri ve icra özelliklerini, tavır ve üslubu öğrenirken, bestekârlık yeteneği olan, bir yandan da bestenin nasıl yapılacağını da öğrenmiş oluyordu. Meşk ettiği eserlerde kullanılan kaideleri, esasları ve diğer unsurları, hocası bestekâr veya beste bilgisine sahip ise, meşk esnasında ondan duyuyor ve kendisinin beste yeteneği var ise, bu nazari bilgisini meşk ettiği eserlerdeki uygulamalara kıyasla yani bir çeşit taklit yoluyla, yaparak öğreniyordu” (Tahrallı, 2018: 255-256).

Bugünkü Batı müziği sistemi çok sesliliğinden dolayı biraz daha Türk müziğinden karışık bir halde olduğu için notaya gereksinim duymuştur.

“Yaklaşık bin yıllık çok sesli geleneğe sahip Batı sanat musikisi, çok sesli örgü tekniğinin gelişmesine koşut olarak, giderek karmaşık hale geldikçe, akılda tutulması ve ezberlenmesi zorlaşmıştır. Bundan dolayı yazılan eserlerin unutulmaması ve gelecek kuşaklara da aktarılabilmesi için notalama sistemleri bulunmuş ve bu sistemler çok sesli müziğin gelişimiyle orantılı olarak sürekli gelişmiş ve geliştirilmiştir. Bizim geleneksel musikimiz ise aynı ve benzer bir evrim geçirmedikten ayrıca yüzyıllarca tek sesli olarak varlığını sürdürmüş olması nedeniyle, rahatlıkla kulaktan kulağa bellenebilmiş ve aktarılmıştır” (Gedikli, 1997: 59).

Türk müziğinde notaya ihtiyaç duyulmadan meşk yolu ile yani ustadan dinleyerek herhangi bir eser icra edilebilir. Ne yalnızca meşk tek başına olmalı, ne de notalı sistem.

Bu konuda Tanrıkorur, “ustadan çırağa doğrudan amaçlı olarak kesinlikle notasız (çünkü nota hafızayı körelttiği gibi, üslubu da yok eder) ama mutlaka güfte ezberletilip usul vurdurularak uygulanan bu metot, Türk müziğinin nesilden nesile aktarılmasında yegâne amil olmuştur” (1994: 13). Diyerek notanın verdiği zararın altını özellikle çiziyor.

Gerçekten de nota bilmek bazen insanın müzik hafızasını tembelleştirebilir. Nasılsa notası var deyip eseri can kulağı ile dinlemenin yerine, notasını bulup eseri icra etmek daha kolayımıza gelmektedir. Bu da kulağımızın tembelleşmesini sağlar.

Ayrıca “ünlü Fransız besteci ve klavsenci Couperin, eserlerinin notasını tam olarak yazmayıp sadece birlik değerler olarak bırakmış ve isteyenlere bizzat Meşk etmiştir” (1994: 13).

Meşk sistemi geçmişten günümüze kadar gelen repertuarımıza mutlaka bir kayıp yaşattır. Nota sisteminin olduğu zamanlarda bile notadan faydalanılmamıştır.

Meşk sistemi “Türk musikisinde edayı, üslubu ve sıhhati temin bakımından faydalı görülebilir. Nota kullanılmaya başlandıktan sonra da birçok müzisyenimiz ananeye aykırı bulmuş ve notadan öğrenmektense meşk sistemini tercih etmişlerdir. İşte bu yüzden de binlerce değerli müzik eserimiz unutulmuştur” (Öztuna, 1990: 47).

Türk müziğinde Meşk, taklit ve tekrar üzerine kuruludur. Bugün alaylı yetişmek dediğimizde, aslında bir nevi söylenmek istenen meşk sistemidir. Bu sistem farkında olmadan bugün eğitim kurumlarımızda nota sistemi ile beraber iç içe devam etmektedir.

Meşk sisteminde yalnızca eserin öğrenilmesi değil, usul, makam, nazariyat bilgisi, tavır ve üslup gibi unsurların da asırlar sonrasına intikali hedeflenirdi.

“Musiki meşk ederken öğrenci sadece müzik teorisini ya da bir çalgıyı ya da bir tekniği yahut da hocasının üslubunu, icrasını, yorumunu öğrenmezdi. Bizzat eserin kendilerini yani mevcut müzik dağarını, repertuarını öğrenmiş olurdu dönemin repertuarı da böylece meşk yoluyla sonraki kuşaklara aktarılmış olurdu” (Behar, 1998: 14).

“Geleneksel müziğimizin nazariyatı, repertuarı, icra ve bestecilik üslupları, tavır hususiyetleri ve daha da önemlisi tüm bu elemanların üzerinde yükseldiği ahlaki kaideler ve zihniyet kalıpları, yüzyıllar boyunca meşk denilen özel sistem aracılığıyla aktarılmıştır. Bu bakımdan meşki anlamak Osmanlı müzik geleneğini anlamak demektir” (Ayas, 2018: 156).

Meşk sisteminde ustaların (hoca ya da üstat) biri diğerinden üstün görülmezdi ve hocalar bu işi karşılık beklemeden ve severek yaparlardı. “Meşkin belli bir süresi olmamakla birlikte, uzun ve çileli bir öğrenme süreci olduğu açıktır. Uzun bir süre bir ustadan meşk etmek çırağın pişmesine ve mükemmelleşmesine yol açar” (Ayas, 2018:158).

Diğer taraftan Türk Halk müziğinde bu durum şöyle özetlenebilir, “Otantik icrayı taklit yolu ile ifade türkü söylemede kullanılan en önemli yöntemdir. Ne var ki bu yöntemi kullanan sanatçılar uzun yıllar otantik icra yaptıklarını zannettiler. Oysa bu uygulama otantik icraya en uygun okuyuş şekli olmuştur. Zaman içinde kendini geliştirebilmiş bazı sanatçılar belli mahalli sanatçıları dinleyerek sadece o halk sanatçıları taklit etmekle kalmamış, yöreyi öğrenmeye başlamışlardır. Bir zaman sonra mahalli sanatçıyı taklit yerine yöre özelliklerinin taklidine terk etmiştir. Elbette başarının temelinde otantik sanatçıların icralarında iyi olanların dinlenmesi ve aynı yöredeki diğer sanatçılarla mukayesesı yatmaktadır. Bu sanatçılar yöresel aksan sivriliklerini de ortadan kaldırmışlardır” (Etili, 2001: 57-60).

“XIX. asrın ilk çeyreğine kadar Türk musikisi öğretimi tamamen bu sisteme dayalı olarak devam etmiş, daha sonraları Batı etkisiyle kurulan konservatuvar vb. Musiki kurumlarında da meşk kısmen uygulanmış olup, günümüzde de belirli ölçülerde sürmektedir” (Karataş, 2009: 134).

Hafıza (müzik kulağı) meşk sisteminin en temel ögesini temsil etmektedir. Bu konuda Beşiroğlu, “Klasik Türk musikisi geleneğinde “hafızanın” büyük önemi vardır. Hafızaya alınmış, yani ezberlenmiş eser sayısı bir sanatkarın değerini ve seviyesini ortaya koyan bir ölçü olarak kullanılmıştır. Çünkü hafızaya alınmadan bir eserin özümsemesi ve müzisyenin bir parçası haline gelmesi ve o eser üzerine yorum ve tavır koyması mümkün olamayacaktı. Hafızaya verilen bu önem “meşk” olarak tanımladığımız eğitim sisteminin temelini oluşturmuştur. Öğrencilerin belli bir repertuarı gelecek kuşaklara intikal ettirebilecek bir düzeyde hafızaya alabilmesi için bu eğitim sürecinin doğal olarak uzun olması gerekiyordu ve bir sanatkar ancak böyle uzun bir eğitim sürecinden sonra üstat konumuna gelebiliyor, bu eğitimin sağladığı birikim ile kendi eserlerini vermeye başlayıp, icrasını geliştirebiliyordu” (1997: 137).

“Taklide dayalı olan meşk “aynını tekrar” özelliğini koruduğu için bir eğitim yöntemi olmanın yan sıra, özellikle müzik gibi kâğıt üzerine yazılamayan bir sanatta zaman içindeki kuşaktan kuşağa aktarımında da önemli bir işlev yüklenmiştir. Meşk yolu, musikideki değişkenleri korumayı başarabilen bir yöntem olarak kurumlaştı. Musikin zaman içinde yaşamasını sağlayan musikişinas yetiştiren kurumda bir eğitim ve aktarım sisteminin varlığıdır” (Pekin, 1999: 12).

Bugün, Batı müziği için oluşturulmuş nota sisteminin Türk müziği icrasında kullanılan sesler için yetersizliği malumdur. Türk müziğinde nota eserin sadece iskeletini ifade eder ve kılavuz görevi üstlenir. Fakat şu da bir gerçektir ki, eserin sadece iskeletini ifade etse de nota eserlerin unutulmasını ve yanlış okunarak gelecek

nesillere aktarılmasının önüne geçmiştir, geçmeye de devam edecektir. Nota, Türk müziği eserlerinin hafızalardan silinerek unutulacağı endişesini de ortadan kaldırmıştır.

“Hafızaya dayanan bu sistemde repertuarın muhafaza edilmesi ve aktarılması, ancak ustaların çırak bulmasıyla mümkün olduğundan, kesintisiz olarak meşk zincirinin genişletilmesi ve çırakların usta haline getirilmesi gerekmektedir. Bu ise müziğin toplumsal tabanını genişletirken, öğrenci öğreticilere kendi bilgilerini mümkün olduğunca çok, ama bu bilgilere layık olan kişilere aktarma sorumluluğu yüklemektedir. Bu süreçte meşruluk ve itibar kaynağının geleneğin iç dinamizmi ve ustaların şeref ve statüsüne dayanması, Batı örneğinin aksine sanatçıların politik sistemden özgür olmasını sağlamış, Osmanlı müziğinin şehir müziği niteliğini pekiştirmiştir” (Ayas, 2014: 326).

Mekân olarak Meşk, “Meşkhane, Mevlevihane, Enderun, Musiki esnafı Locaları ve Özel Meşkhaneler olmak üzere başlıca beş değişik mekânda yapılırdı ki musikinin toplum içinde tanınıp sevilmesini, beste ve konserlerle yaygınlaşmasını sağlayan temel eğitim ve icra kurumu niteliğindediler” (Tanrıkorur, 2016: 22).

Meşk sisteminin bir ahlaki değerleri muhakkaktır. “Gerek musikide gerekse herhangi bir sanat dalında sanat anlayışı sanatçıyı kibirden kaçmaya ve mütevazı olmaya yöneltir. Mütevazı olmak sanatı da tıpkı diğer sanatlar gibi bir ustadan meşk edilir. Usta-çırak ilişkisinde ustaya gösterilen hürmet, sadakat ve teslimiyet sanatçının egosunu kırarak ona mütevazı olmayı öğreten pratik alıştırmalara dönüşür. Usta sürekli olarak kendini geri planda tutar, bunun yerine hocasını ve öğrencilerini ön planda tutar ve gururlanır. Meşk, bir müzik tekniğinin veya repertuarının yanı sıra aynı zaman da belli ahlaki değerlerin taşıyıcısıdır. Usta-çırak ilişkisi içinde çırak ustanın ahlakını ve davranışlarını örnek alarak kendini pişirir, ahlakını güzelleştirir. Sadece müzik değil edep ve ahlakta meşk eder” (Ayas, 2018:159-160).

Meşk etmek kelimesi bazen maalesef yanlış kullanılmaktadır. Bir veya birkaç eseri bir veya birkaç kişi bir araya gelerek söylemeye meşk ettik deniliyor.

“Günümüzde gönlünce eğlenip şarkı söylemeye, müzik yapmaya meşk etmek deniyor. Meşk etmek deyince de topluca şarkı söylemek veya müzik yapmak anlaşılıyor. Meşk, genel anlamıyla “öğrenim”, özel olarak da bir sanatın öğrenimi anlamına geliyor. Talebe de o işi, o sanatı, kendisine meşk veren hocasından temeşşuk eder meşk sırasında.

Meşk, yani öğrenim, ne zaman en anlamlı ve en etkili seviyede olabilir? Talebe bu öğrenime şevkle, sebatla, inatla, feragatle yani aşkla sarıldığı zaman ebettekî” (Behar, 2002).

Mutlu torun ud metodunda, “Türk müziğinin gerçek duygusunun ancak dinleyerek, meşk ederek ve eser ezberleyerek elde edilebileceğini açıkça ifade ediyor, bu açıdan, metotlardan yapılan çalışmada, geleneğimizdeki semai (işitmeye dayalı) sistemin avantajlarından faydalanmanın doğru olacağını belirtmektedir” (Behar, 1998:148-149). Diyerek meşkin faydasını metodunda belirtmiştir.

Yine çalgıların gelişimi için Beşiroğlu, “bir hoca ile birebir olarak çalışmak ve çeşitli tavır ve üslupları dinlemek ve tekrarlayarak öğrenmek şeklinde ifade edilebilecek olan “meşk” sisteminin de günümüz sosyal ve eğitim yapısına uyabilecek bir tarzda devam etmesi ve eğitim sistemi içerisindeki yerini koruması gerektiğini belirtmektedir” (1998: 62).

V. Sonuçlar ve Öneriler

“Türk müziğinde meşk sistemi” isimli bu çalışmada ulaşılan bulgulardan hareketle, aşağıdaki sonuçları tespit etmek mümkündür.

Sonuçlar

1-Mekân olarak Meşk, “Meşkhane, Mevlevihane, Enderun, Musiki esnafı Locaları ve Özel Meşkhaneler olmak üzere başlıca beş değişik mekânda yapılırdı.

2-Meşk, bir müzik tekniğinin veya repertuarının yanı sıra aynı zaman da belli ahlaki değerlerin taşıyıcısıdır.

3-Türk müziğinin gerçek duygusunu ancak dinleyerek, meşk ederek ve eser ezberleyerek elde edebiliriz.

4- Talebe bu öğrenime şevkle, sebatla, inatla, feragatle yani aşkla sarıldığı zaman öğrenim, en anlamlı ve en etkili seviyede olur.

5-Türk müziğinin kuşaktan kuşağa aktarılması gelenekten günümüze kadar meşk (taklit) yolu ile olmuştur.

6- Meşk sisteminde hocanın bildiklerini mutlaka çıraklarına öğretmesi gerekmektedir. Sistemin kendini yeniden üretebilmesi için bu şarttır.

7-Halk edebiyatımızda Âşıklık geleneği de (Koroğlu, Dadaloğlu, Kozanoğlu vs.) kahramanlıkları bile günümüze kadar geleneksel (meşk) yoluyla gelmiştir.

8-Meşk Türk müziği geleneğinde sürekliliği ve öğretimi sağlamıştır. Öğrenci hocasından meşk ederek yalnızca o eserin üslubunu, tavrını, tekniğini vs. kazanmaz aynı zamanda o ana kadarki mevcut eser dağarcığını da repertuarına katmış olur.

9-Günümüzde hala çoğu musiki cemiyetlerinde ve eğitim kurumlarında eser hafızaya alındıktan sonra nota devreden çıkarılır ve hoca ile talebe yüz yüze gelerek, eserin bütün tavrı, teknik ve üslup gibi özelliklerini hocasından meşk ederek öğrenir.

10-Türk müziği açısından hem meşk sistemi hem de notalı sistemin faydaları da zararları da mevcuttur. Meşk, sakıncalarına rağmen özellikle Türk müziğinin ruhuna uygun olan bir eğitim biçimidir.

11-Meşk sisteminde yalnızca eserin öğrenilmesi değil, usul, makam, nazariyat bilgisi, tavrı ve üslup gibi unsurların da asırlar sonrasına intikali hedeflenmiştir.

12-Hafızaya dayanan bu sistemde repertuarın muhafaza edilmesi ve aktarılması, ancak ustaların çırak bulmasıyla mümkündür.

13- Meşk sisteminde hafızaya alınmış, yani ezberlenmiş eser sayısı bir sanatkarın değerini ve seviyesini ortaya koyan bir ölçü olarak kullanılmıştır.

Öneriler

Yukarıdaki sonuçlar paralelinde, çalışmanın ele aldığı problemle ilgili olarak, aşağıdaki önerileri getirmek mümkündür.

1-Meşk sisteminin de günümüz sosyal ve eğitim yapısına uyabilecek bir tarzda devam etmesi ve eğitim sistemi içerisindeki yerini koruması gerekmektedir.

2-Bugün hem notalı sistem hem de meşk sistemi açısından baktığımızda, bu iki sistemi de eğitimde uygulayabiliriz.

3- Meşk sistemi ile günümüze kadar gelmiş eserlerin ne kadar doğru bilinmez ne kadarı unutulmuş ve ya otantiğini bozmuş belli değildir. Ayrıca günümüzde nota sistemi ile eğitim, eserin unutulma olasılığını ortadan kaldıracaktır.

4- Günümüzde yazılan saz ya da sözlü Türk müziği eserlerinin temposu, süslemesi vs. gibi gerekli nüansların eser içerisinde bestekârı tarafından yazılarak belirtilmesi iyi olacaktır. Her ne kadar Türk müziğine Batı notası sistemi yetersiz kalsa da bu böyle daha anlamlı olabilir.

5-Türk müziğinde notaya ihtiyaç duyulmadan meşk yolu ile yani ustadan dinleyerek herhangi bir eser icra edilebilir.

Kaynaklar

AYAS, G. (2014). Musiki İnkılabının Sosyolojisi, "Klasik Türk Müziği Geleneğinde Süreklilik ve Değişim" 1. Baskı, İstanbul: Doğu kitap Evi.

- AYAS, G. (2018). Alaeddin Yavaşca, 2. Baskı, "Alaeddin Yavaşca ve Meşk Ahlakı: Yaşayan bir geleneğin Sosyolojik Analizi" Ankara: Kültür bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- BEHAR, C. (2002). Zaman Gazetesi, "Aşk ve Meşk"
- BEHAR, C. (1998). "Aşk olmayınca Meşk Olmaz", İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- BEHAR, C. (1992). *Zaman, Mekân, Müzik*, Klasik Türk Musikisinde Eğitim (Meşk), İcra ve Aktarım, İstanbul: Afa Yayınları.
- BEŞİROĞLU, Ş. Ş. (1998). "Türk Musikisi çalgı Eğitiminde Metod Kavramı", 5. İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- BEŞİROĞLU, Ş. Ş. (1997). "Türk Musikisinde Üslup ve Tavrı Açısından Meşk", IV. İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- CEVHER, M. H. (2015). Gelenekten Geleceğe Türk Musikisinin Üretim, Aktarma ve Öğretim sorunları, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Çalıştay
- ETİLİ, C. (2001). "Cumhuriyetten Günümüze Türkü Söylemede Kullanılan Yöntemler", Müzikte 2000 Sempozyumu, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- FEYZİOĞLU, N. (2018). Alaeddin Yavaşca, 2. Baskı, "Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca'da Gelenek Ve Estetik" Ankara: Kültür bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- GEDİKLİ, N. (1997). "Geleneksel Musikilerimizde Kuram-edim ilişkisi ve Yöntem Sorunu", IV. İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GERÇEK, İ. H. (2008). Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Meşk Sisteminden Notalı Eğitim Sistemine Geçişle ilgili Bazı Düşünceler, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı38, Erzurum.
- KARAKAYA, İ. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (Edt: Abdurrahman Tanrıöven), Ankara: Anı Yayıncılık.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayınları.
- KARATAŞ, Ö. S. (2009). Klâsik Türk Mûsikîsi İcrâ ve Besteciliğinde Usta-Çırac Geleneği, İzmir Ulusal Müzik Sempozyumu, İzmir: 2010.
- ÖZTUNA, Y. (1952). Musiki Mecmuası, "Türk Musikisi Lügati", No,48, İstanbul: Hüsnütabiat Basımevi.
- ÖZTUNA, Y. (1990). Büyük Türk Müziği Ansiklopedisi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- PEKİN, E. (1999). Osmanlı Dünyasındaki Musikiye Bir daha Bakmak, Toplumbilim, sayı 9, 1999, İstanbul.
- TAHRALI, M. (2018). Alaeddin Yavaşca, 2. Baskı, "Türk Musikisinde Kompozisyon ve Beste Biçimleri" Ankara: Kültür bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- TANRIKORUR, C. (1994). Türkiye de Türk Müziği Eğitimi, Konservatuvarlar ve Korolar, Dergâh.
- TANRIKORUR, C. (2016). Osmanlı Dönemi Türk Musikisi, 4, Baskı, İstanbul, Dergâh Yayınları.